

บทสรณาริการ

ขอบเขตของการปฏิบัติการพยาบาล

เมื่อวันที่ 3-10 กรกฎาคม 2538 ผู้เขียนได้รับเชิญจากองค์กรอนามัยโลกในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางด้านการปฏิบัติการพยาบาลให้ไปประชุม เพื่อพัฒนาการพยาบาลและการผลิตครรภ์ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาการพยาบาลและการผลิตครรภ์ในแดนต่างๆ ทั่วโลก และมีประเด็นสำคัญสำหรับวิชาชีพที่อยากรู้จักให้ผู้อ่านได้มีส่วนรับทราบคือ องค์กรอนามัยโลกเห็นว่าการพยาบาลเป็นแหล่งประโยชน์ที่มีคุณค่าอย่างมากในระบบบริการสุขภาพ เพราะจำนวนเจ้าหน้าที่พยาบาลมีมากกว่าเจ้าหน้าที่สุขภาพด้านอื่นๆ และที่สำคัญวิชาชีพการพยาบาลได้แสดงให้เห็นถึงพันธะในการยอมรับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระบบบริการสุขภาพมาตลอด โดยเป็นวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการการด้านสุขภาพของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงในทุกระยะเช่น ในสถานที่ที่มีเฉพาะแพทย์กับพยาบาลพยาบาลสามารถทำหน้าที่โภชนาการ ภายในภูมิภาคบ้าบัด สังคมสงเคราะห์ และบางครั้งต้องทำหน้าที่แทนแพทย์ขณะที่แพทย์ไม่อยู่ ด้วยลักษณะยืดหยุ่นของพยาบาลเช่นนี้จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันการพยาบาลเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในสถาบัน

บริการสุขภาพและในชุมชน ซึ่งจะเห็นบทบาทของพยาบาลที่สามารถใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในชั้นสูงเพื่อการดูแลรักษาและวินิจฉัยผู้ป่วยที่มีปัญหาซับซ้อนในโรงพยาบาลศูนย์ หรือโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย จนกระทั่งถึงเป็นผู้รับผิดชอบดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนที่อยู่ในชนบท

การวางแผนเชิงของการปฏิบัติการพยาบาล
จึงกว้างและซับซ้อนตามลักษณะงานที่พยาบาลรับ
ผิดชอบ โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันของเชิงของการปฏิบัติการพยาบาลต้องการความเข้าใจถึง
ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพ สาเหตุของความ
เจ็บป่วยและเหตุผลของการรักษา ปัจจัยทางด้าน
สิ่งแวดล้อม บริบททางสังคม การเมือง ตลอดจน
ระบบบริการสุขภาพ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญขององค์กร
อนามัยโลกได้ให้ความหมายของการพยาบาลคือ^๑
การช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว และชุมชนในการ
ประเมินและพัฒนาทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต
ให้ดีที่สุดภายใต้สภาวะแวดล้อมที่อาศัยและที่ทำ
งานของผู้รับบริการ ซึ่งการที่จะกระทำการนี้ได้
พยาบาลต้องพัฒนาความสามารถในการส่งเสริม
สุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลในระหว่างเจ็บ
ป่วย การฟื้นฟูสภาพโดยคำนึงถึงแบ่งมุ่งต่างๆ ของ
ชีวิตทั้งกายจิต สังคม ที่มีผลต่อภาวะสุขภาพ

* ภาควิชาภาษาไทย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

ความเจ็บป่วย ความพิการ และความดาย¹ นอกจานั้นการพยาบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว กลุ่มคนในสังคม และชุมชน ใน การดูแลสุขภาพตนเอง สนับสนุน การพึ่งพาตนเอง การรู้จักตัดสินใจ ตลอดจนส่งเสริม สิ่งแวดล้อมเพื่อการมีสุขภาพที่ดี ซึ่งจะเห็นได้ว่า การพยาบาลเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ ซึ่งต้องการ ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะ เฉพาะของศาสตร์ และดึงความรู้จากศาสตร์สาขา อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ความรู้ทางการแพทย์ และเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ เพื่อสนับสนุนความต้องการด้านสุขภาพของ ประชาชน อาศัยการศึกษาภารกิจกรรมที่พยาบาลให้ บริการผู้ป่วยในโรงพยาบาล² และในชุมชน³ ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการปฏิบัติการพยาบาลขององค์กรอนามัย โลก จึงได้กำหนดภารกิจกรรมของการพยาบาลดังนี้

1. จัดการกับภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วย ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยพยาบาลจะทำ ในกิจกรรมดังต่อไปนี้คือ การประเมิน เฝ้าระวัง และประสานการดูแลร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และร่วมกับเจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพอื่นใน การประเมินภาวะสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ตรวจค้นและให้การรักษาเบื้องต้นในผู้ที่ เกิดโรคเฉียบพลันและโรคประจำท้องถิ่น ตลอดจน เฝ้าติดตามดูแลรักษาผู้ป่วยเรื้อรังในชุมชน ซึ่ง การจะทำนั้นอยู่ภายใต้สัมพันธภาพที่ให้การสนับสนุน เอื้ออาทรยอมรับความรู้สึก ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และประสบการณ์ของผู้รับบริการ

2. เฝ้าระวังและติดตามเพื่อควบคุมคุณภาพ ของการบริการสุขภาพ ในบทบาทนี้พยาบาลต้อง รับผิดชอบการปฏิบัติของตนในฐานะวิชาชีพ ได้แก่ การควบคุมการปฏิบัติของตนเอง และ ปรึกษาเจ้าหน้าที่สุขภาพอื่นตามความเหมาะสม ขอบเขตและความชัดเจนของ การปฏิบัติการพยาบาล นั้นต้องการพยาบาลที่มีทักษะในการแก้ปัญหา

การใช้วิจารณญาณเพื่อประกันในคุณภาพของการ บริการ และจะต้องมีจรรยาบรรณในการประกัน วิชาชีพ

3. จัดระบบและมีทักษะในการบริหารจัดการใน ระบบบริการสุขภาพ หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของการ พยาบาลคือ การมีส่วนร่วมในการจัดระบบบริการ สุขภาพและสามารถบริหารจัดการในระบบบริการ สุขภาพ เพื่อตอบสนับความต้องการของประชาชน ได้อย่างมีคุณภาพและครอบคลุมทั่วถึง รู้จักจัดลำดับความ สำคัญของความต้องการการดูแลของประชาชนผู้รับ บริการ เชิญกับปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่สุขภาพ และการขาดแคลนพยาบาลได้อย่างเหมาะสม เอาชนะ อุปสรรคที่เกิดจากการบูรณาการ สร้างและรักษาทีม งาน และแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องทั้งในชุมชน โรงพยาบาล ที่ทำงาน และ โรงเรียน และในฐานะวิชาชีพผู้ปฏิบัติซึ่งทราบ ปัญหาของผู้รับบริการ พยาบาลสมควรมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายสุขภาพทุกระดับการแบ่งปัน แหล่งประโยชน์และการเสนอข้อมูลเพื่อการพัฒนา ระบบบริการสุขภาพ

4. การช่วยเหลือและการดูแล (helping and caring) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการปฏิบัติ การพยาบาล ซึ่งงานของการพยาบาลนั้นมีรากฐาน ฝังลึกอยู่ในสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคล ครอบครัว และ ชุมชน ส่วนการช่วยเหลือนั้นรวมการสร้างบรรยากาศ ที่ส่งเสริมการพึ่งพา การดูแลในเรื่องความสุขสบาย การอยู่กับผู้ป่วย ครอบครัว และชุมชนในภาวะที่เข้มแข็ง กับความทุกข์ทรมาน และการช่วยเหลือนั้นจะต้อง แนใจว่าได้เปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว และ ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนการดูแล สุขภาพและปัญหาของเขาเหล่านั้น การจัดการ เกี่ยวกับอาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยเป็นสิ่งที่ สำคัญมาก พยาบาลช่วยให้ผู้ป่วยและครอบครัวเข้าใจ ความหมายของอาการต่างๆ และร่วมกันค้นหาวิธี

ข้อมูลเชิงของการปฏิบัติการพยาบาล

การจัดการหรือบรรเทาเบ่านาง เช่น อาการปวดในผู้ป่วยมะเร็ง อาการไข้ ห้องเสียในผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นต้น ในระดับครอบครัวหรือกลุ่มนบุคคลพยาบาล สนับสนุนเกื้อกูลในการพัฒนาครอบครัวและชุมชน เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการเกิด การแก้ การเจ็บ และการตาย อย่างสงบเมื่อถึงเวลา

5. การสอน การสอนเกี่ยวกับสุขภาพเป็นบทบาทที่สำคัญของการพยาบาล เพราะข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการดูแลสุขภาพของตนเอง และการพึ่งพาตนเองของประชาชน แต่จะต้องสอนเมื่อผู้รับบริการหรือครอบครัวมีความพร้อม และใช้วิธีการที่เหมาะสม เช่น การสอนการดูแลผู้สูงอายุและเด็กให้กับผู้ดูแลในครอบครัว ซึ่งพยาบาลต้องทราบการให้ความหมายเกี่ยวกับสุขภาพและความเจ็บป่วยของบุคคล และครอบครัว ตลอดจนสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของเข้าเหล่านี้

6. การจัดการกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งพยาบาลไม่เพียงแต่มีทักษะในการจัดการกับเหตุการณ์ปกติในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่จะต้องสามารถจัดการกับเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น ซึ่งการกระทำเช่นนี้ได้พยาบาลจะต้องสามารถเข้าใจปัญหาและการรักษาในภาวะฉุกเฉิน นอกจากนั้นยังจะต้องสามารถคาดการณ์และจัดการกับภาวะวิกฤตต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีความปลอดภัยในชีวิตของผู้ป่วย

ข้อมูลเชิงของการปฏิบัติการพยาบาลทั้ง 6 ด้านนี้ ครอบคลุมการปฏิบัติการพยาบาล ทั้งในโรงพยาบาลและชุมชน ลักษณะที่เฉพาะของพยาบาลคือ ความสามารถของพยาบาลในการผสานกิจกรรมทั้งหมด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล ครอบครัว และชุมชนในบริบทของการปฏิบัติการพยาบาลที่เกิดขึ้น ดังนั้นการปฏิบัติการพยาบาลจึงมีทั้งความคล้ายคลึงและ

ความแตกต่างในแต่ละสถานการณ์ และนี่คือสาเหตุที่ทำให้การวางแผนเชิงของการปฏิบัติการพยาบาล กว้างขวาง นอกจากนี้สาเหตุที่ทำให้การปฏิบัติการพยาบาลของแต่ละบุคคลแตกต่างกันนั้นยังขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาและคุณภาพของประสบการณ์ อย่างไรก็ตามการที่พยาบาลจะสามารถให้การดูแลบุคคล ครอบครัว และชุมชน ได้ครอบคลุม และผสมผ่านในทั้ง 6 ด้านนี้ ต้องการการศึกษาที่มีคุณภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระหว่างปฏิบัติงาน

นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ได้จากการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านการปฏิบัติการพยาบาล ขององค์กรอนามัยโลก ซึ่งคิดว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับพยาบาลผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหาร และนักการศึกษาที่จะใช้เป็นแนวทางในการสร้างความแข็งแกร่งให้กับตนเอง และวิชาชีพเพื่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยได้รับประโยชน์ในเรื่องสุขภาพอนามัยจากพยาบาลอย่างแท้จริง

- เอกสารอ้างอิง
1. Report of Expert Committee on Nursing Practice WHO, 1995.
  2. Benner, P. From novice to expert : excellence and power in clinical nursing practice. California : Addison-Wesley Publishing Co. 1984.
  3. Brykczynski K. An interpretive study describing the clinical judgement of nurse practitioners. Scholarly Enquiry for Nursing Practice : An International Journal, 1989 3(2):75-104.